

Verslag studiedag 7 maart 'Het Woord in beeld'

Het was weer een feest om de kerkzaal van onze vaste stek in de lutherse kerk in Utrecht helemaal gevuld te zien met verwachtingsvolle vrouwen en mannen uit het hele land. De grote trekker was dit keer de theoloog en beeldend kunstenaar Ruud Bartlema die ons jaarthema zou verbinden met de 'kleuren van de ziel' van Marc Chagall.

Marlies Schulz heette ons en alle gasten welkom. Naast onze inleider waren er vertegenwoordigsters van de Protestantse Vrouwen Organisatie, de Oud-Katholieke Vrouwen, de Oecumenische Vrouwensynode, de lutherse synode en Elkkwartaal. Na het zingen van ons 'bondslid' en morgenlied 'De gouden zonne' kreeg Ruud Bartlema het woord. Aan de hand van foto's en afbeeldingen van schilderijen liet hij ons kennismaken met de levensgeschiedenis en mystieke achtergrond van de bijzonder veelzijdige Joodse kunstenaar Chagall. Ruud Bartlema is een geboren verteller. Bijna twee uur lang wist hij ons zo te boeien, dat we zelfs de tweede koffiepauze vergaten! Een beetje spijtig was dat de kerk niet voldoende verduisterd kon worden om de kleuren van de afbeeldingen optimaal weer te geven. Maar Ruud's levendige en humoristische vertelkunst maakte dat voor een groot deel goed! Hij wist zijn gehoor zó in het verhaal mee te nemen, dat de afbeeldingen ook zonder optimale weergave op het doek wel in ons brein gevisualiseerd werden (*zie verder het verslag van de lezing elders in De Brief*).

Na de lunch was er voor de deelnemers de mogelijkheid om een keuze te maken uit verschillende workshops. De kunstenaressen Paula van Cadsand en Irene Keijzer vormden de gemeentezaal om tot een creatief atelier waar een groep vrouwen met verf en wasco hun eigen 'kleuren van de ziel' aan doek en papier konden toevertrouwen. Deze prachtige en kleurrijke kunstwerken kregen tijdens de viering een plaats in de kerk. Dat was ook het geval met de composities van de workshop 'liturgisch bloemschikken' onder de inspirerende begeleiding van Irene Burghoorn. Hierin werden de kleuren en symbolen van de Veertigdagentijd verwerkt en met 'zonnestrallen' van brandende lichtjes voor het altaar in het liturgisch centrum geplaatst.

De workshop 'Kijken naar kunst' verdiepte zich samen met Marlies Schulz in het schilderij 'De barmhartige Samaritaan' van Rembrandt. De deelnemers kropen als het ware in het schilderij en na een stille meditatieve tijd van aandacht was er een eerste uitwisseling. Daarna werd er weer samen gekeken naar de afbeelding en vond het gesprek plaats aan de hand van vragen. Wat is je belangrijkste indruk? Met wie op het doek identificeer je jezelf het meest? Wat zijn vanuit het kijken je vragen aan de tekst van de Bijbellesing? Ook werd er gekeken naar een aantal verbeeldingen van hetzelfde verhaal door andere kunstenaars.

In de gespreksgroep met begeleiding van Coby Aartsen hadden de deelnemers zelf een afbeelding meegebracht van een stukje kunst dat voor hen zelf inspirerend en bijzonder was. Chagall wilde zijn schilderijen nooit uitleggen. 'Het schilderij legt zichzelf uit', schijnt hij gezegd te hebben. Dit was het uitgangspunt voor het gesprek: ieder ziet erin wat hij/zij ziet, alles is goed. Na het bekijken ervan schreef iedereen één of enkele woorden op die spontaan opkwamen. Deze werden genoemd waarop de bezitter van de afbeelding reageerde. Dit was heel verrassend: soms was er veel herkenning, maar ook wel totaal nieuwe associaties. We waren het erover eens dat de zelfgemaakte afbeelding van Wietske Tinga – tijdens een workshop o.l.v. Ruud Bartlema! – ingebracht zou worden in de viering. Wietske sloot met dit schilderij een rouwproces af, na het donker was er weer ruimte voor licht, een nieuw begin, uitbottend leven, heel mooi!

Zoals gezegd kwamen de bouwstenen uit de workshops terug in de viering. De lezing van 'De barmhartige Samaritaan', de kleuren van de ziel, de liturgische bloemstukken en de afbeelding van het nieuwe begin. En op deze prachtige lentedag hoorden daar liederen bij in de sfeer van de vrolijke chassidische geloofstraditie waarin Mosje Chagall was opgegroeid. Wij kozen 'Ga uit, o mens, en zoek uw vreugd, nu in de lente zich verheugt, al wat er leeft op aarde'. En we deden een voorzichtige poging om het lied 'Ik danste die morgen toen de schepping begon' van de grond te krijgen. Dat lukte niet, maar als we er nu allemaal thuis op oefenen, dan doen we dat toch de volgende keer?? Lied 839 uit het nieuwe liedboek!!!

Coby Aartsen